

Vuorasolbmuidráđđi - Eldreráđdet Møtebok 02/24

Ávjuvárgaiddnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Følgende medlemmer møtte: Inge Anders Svonni Kristine Julie Eira Laila Somby Sandvik	Parti SAB	Erstattes av:
--	-------------------------	----------------------

Følgende varamedlemmer møtte: Frank Bertheussen Inga Pettersen Lindi	Parti AP/BB
---	---------------------------

Følgende medlemmer hadde forfall: Rávdna Anti Toamma Bientie	Parti	Erstattes av: Frank Bertheussen Inga Pettersen Lindi
---	--------------	---

Sametingsråd Berit Marie E Eira deltok under sak 010/24 Handlingsplan for Sametingets eldrestrategi.

Tid: 14.05.2024

Sted: Lakselv

Saksliste:

Saksnr	Sakstittel	Saksordfører	Skyggesaksordfører
008/24	Referatsaker		
009/24	Orienteringer - Stortingsmelding 12 (2023-2024) om samisk språk, kultur og samfunnsliv – Folkehelse og levekår i den samiske befolkningen		
010/24	Handlingsplan for Sametingets eldrestrategi		
011/24	Nordisk samarbeid		
012/24	Samisk representasjon i fylkeseldrerådene		
013/24	Forebyggende hjemmebesøk		
014/24	Aldersdiskriminering		
015/24	Postfordeling i Norge		
016/24	Deltakelse på samisk helsekonferanse i Tromsø		

008/24

Referatsaker/

14.05.2024 Vuorasiidráđđi - Eldrerádet

- Høringsinnspill til Endring av pasientreiseforskriften – forenkling og forbedring av reglene for pasientreiser.
- Nettverksmøte RVTS om Nord- Norsk kampanje for selvmordsforebygging
- Innspill fra Kautokeino eldreråd
- Organisering i Helse Nord – "Tiltak for å sikre bærekraft i Helse Nord"
- Nasjonale kostråd – høring
- Innspill fra Tana eldreråd

VR - 008/24:

Tas til orientering.

009/24

Orienteringer - Stortingsmelding 12 (2023-2024) om samisk språk, kultur og samfunnsliv – Folkehelse og levekår i den samiske befolkningen/Dieđut - - Stuoradiggedieđáhus 12 (2023-2024) Sámi giella, kultuvra ja servodateallin – Sámi álbmoga álbmotdearvvašvuohta ja eallindilli

14.05.2024 Vuorasiidráđđi - Eldrerádet

Saksfremlegg

Regjeringen la 15.mars 2024 frem Stortingsmelding 12 om samisk språk, kultur og samfunnsliv – folkehelse og levekår i den samiske befolkningen.

I meldingen er Sametingets eldrestrategi omtalt i boks 4.4. Meldingen beskriver dagens situasjon, historikk, og utfordringer i dagens samiske samfunn. For øvrig bygger meldingen på:

- Folkehelsemelding – Stortingsmelding 15 (2022-2023) – nasjonal strategi for utjamning av sosiale forskjeller
- Bo trygt hjemme reformen
- Opptrappingsplan for psykisk helse
- Rapporten fra Sannhets – og forsoningskomiteen.
- Det vises også til rapporten *Aldring i et samisk samfunn* fra UiT.

Foruten helsetilstand i den samiske befolkningen tar meldingen opp:

- Fremme sunne levevaner
- Familiens betydning i samiske samfunn
- Barn, unge, eldre
- Naturens betydning for helse
- Samisk språk, kultur og tradisjoner,
- Tro og livssyn
- Mat
- Psykisk helse, bl.a. selvmordsforebygging, Hets, rasisme og diskriminering
- Innsats mot vold og overgrep
- Historiske traumer
- Miljø og helse,
- Klimaendringer
- Samarbeid over landegrenser

Punkter som omhandler samiske eldre viser meldingen til Innsatsområder som Regjeringen vil:

- Styrke det samiske innslaget i arbeidet med aldersvennlig samfunnsutvikling
- Ivareta samisk perspektiv i utviklingsprogram om gå- og aktivitetsvennlig nærmiljøutvikling
- Inkludere medlem med samisk bakgrunn i folkehelsepolitisk råd
- Fremme forskning om folkehelse og levekår i den samiske befolkningen

Meldingen har også en del om Aldersvennlig Norge og samiske eldre i pkt 4.5:

- Helsedirektoratet og Senteret for et aldersvennlig Norge, sammen med Sametinget, Sametingets eldreråd og kommunale aktører, skal se nærmere på hvordan man kan tilrettelegge bedre for en god og aktiv alderdom for eldre med samisk bakgrunn.

Vurdering

[Tekst]

VR - 009/24:

Orientering tas til orientering.

010/24

Handlingsplan for Sametingets eldrestrategi/Sámedikki vuorasolbmuidstrategiija doaimaplána

14.05.2024 Vuorasiidráđđi - Eldrerádet

Sametingets eldrestrategi har som ett av strategiene at det vedtas en handlingsplan for strategien. Det er Sametingsrådet som fremmer handlingsplanen, men denne skal utarbeides i samarbeid med eldrerádet. På eldrerádet's siste møte i Lødingen fordelte eldrerádet strategiene slik at alle medlemmer i rådet har i oppgave å formulere tiltak til strategiene. Eldrerádet diskuterer innsendte innspill på møtet.

VR - 010/24:

Mearrádus

Ášši meannuduvvo nuppes čakčamánu čoahkkimis. Dassáži fertejit buohkat sádden cealkámuša doaimaplánii. Áigemearri 15.06.2024. Daid čuoggáid main ii leat vel teaksta, juogaduvvojit vuorasolbmuidráđi miellahtuide.

Vedtak

Saken behandles på nytt på møtet i september. Til da må alle sendt inn innspill til handlingsplanen. Frist 15. juni 2024. De punktene som ikke har tekst fordeles innad i eldrerádet.

011/24

Nordisk samarbeid/Davviriikkalaš ovttasbargu

14.05.2024 Vuorasiidráđđi - Eldrerádet

Sametingets eldrerád vedtok på forrige møte å invitere representanter for samiske eldre på finsk og svensk side til eldrerádet's møte. Grunnet omstendigheter med omvalg i Sametinget på finsk side ble det enighet om å utsette invitasjonen til senere.

Davviriikkalaš ovttasbargu

Čujuhit VR-áššiide 19/23 ja 4/24 gos mearrideimmet bovdet Ruota ja Suoma beale Sámedikkiin sámi vuorasolbmuid áirasiid oktasaščoahkkimii Norgga beale Sámedikki vuorasolbmuid rádiin Levdnjii miessemánus d.j.

Mii mearrideimmet manjedit oktasaš davviriikkalaš čoahkkima dan dihte go Suoma beale Sámediggi ferte doallat odđa válga geassemánus go mannan čavčča válga gomihuvvui.

Norgga beale Sámedikki vuorasolbmuid ráđđi doallá čoahkkima skábmamánus d.j. Gáivuonas. Jus Suoma beale

Møtesekretær:

Side 6 av 13

Sámediggái manašii bovdehus juo geasset, de galggašii sis áigi nammadit sámi vuorasolbmuid áirasa/áirasiid oktasaš davviriikkalaš čoahkkimii skábmamánus.
Váldoáššin berre leat ovttasbargovugiid árvvoštallan.

Nordisk samarbeid

Det vises til VR-sakene 19/23 og 4/24 der vi vedtok å invitere samiske eldrerepresentanter fra Sametingene på svensk og finsk side til et nordisk samarbeidsmøte i forbindelse med Sametingets eldrerådsmøte i Lakselv i år.

Vi bestemte å utsette dette nordiske samarbeidsmøtet på grunn av at Sametinget på finsk side må avholde et nytt Sametingsvalg fordi valget i fjor høst ble ugyldiggjort.

Sametingets eldreråd har møte i november i år i Kåfjord. Dersom Sametinget på finsk side får tilsendt invitasjonen allerede i sommer, burde de ha tid nok til å velge samiske eldrerepresentanter til et nordisk samarbeidsmøte i november.

Hovedtemaet på møtet bør være diskusjon om samarbeidsformer.

VR - 011/24:

Mearrádus

Sámedikki vuorasolbmuid ráddi bovde davviriikkalaš oktasaščoahkkimii moadde sámi vuorasolbmuid áirasa goappaš nai Suoma beale ja Ruota beale Sámedikkiin Gáivutnii 05.11.24.
Váldoáššin lea min ovttasbargovugiid árvvoštallan.

Vedtak

Sametingets eldreråd inviterer et par samiske eldrerepresentanter fra hvert av Sametingene på svensk og finsk side til et nordisk samarbeidsmøte i Kåfjord 05.11.24.
Hovedtemaet på møtet er diskusjon om våre samarbeidsformer.

012/24

Samisk representasjon i fylkeseldrerådene/Sámi áirras fylkkaid vuorasolbmuidráđiin

14.05.2024 Vuorrasiidráđdi - Eldrerádet

Sámi áirras fylkkaid vuorasolbmuidráđiin

Sámedikki vuorasolbmuidráđdi lea čakčat 2023 árvalan sámi áirasiid fylkkaid vuorasolbmuidráđiide fylkasuohkaniid njeallje jagi válgaáigodaga álggádettiin.

Čuovvovaš fylkasuohkanat leat vuhtiiváldán Sámedikki vuorasolbmuidráđi árvalusaid ja válljen čuovvovaš áirasiid ja várrelahtuid:

Møtesekretær:

Side 7 av 13

- Finnmark fylkasuohkana vuorasolbmuidrádis lea Inga Pettersen Lindi áirrasin ja su várrelahttun Laila Somby Sandvik
 - Romssa fylkasuohkana vuorasolbmuidrádis lea Johanne Sommersæter áirrasin ja Olav Andersen su várrelahttun
 - Nordlándda fylkasuohkana vuorasolbmuidrádis lea Inge Andersen Svonni áirrasin ja Betty Kappfjell su várrelahttun.
 - Oslo fylkasuohkana vuorasolbmuidrádis lea Ingrid Jåma áirrasin ja su várrelahttun lea Roger Moen.
- Trøndelaga fylkasuohkan ii leat vuhtiiváldán Sámedikki vuorasolbmuidrádi árvalusa iige leat nammadan ovttage sámi áirasa fylkka vuorasolbmuidráddái.
- Lea váidalahtti go Trøndelága fylkka vuorasolbmuidrádis ii leat sámi áirras go Trøndelaga lea stuora fylka mas orrot ollu sámit ja go vuorasolbmuidrádis ii lea sámi áirras, de eai gullo sámi álbmoga oaivilat, ja sii masset váikkuhanvejolašvuodaid.

Samisk representasjon i fylkeseldrerådene

Sametingets eldreråd har høsten 2023 foreslått samiske representanter i fylkenes eldreråd i starten av fylkeskommunenes fireårige valgperiode.

Følgende fylker har etterkommet Sametingets eldreråds forslag og valgt følgende representanter og vararepresentanter:

- I Finnmark fylkeskommunes eldreråd er Inga Pettersen Lindi representant og Laila Somby Sandvik vararepresentant.
 - I Troms fylkeskommunes eldreråd er Johanne Sommersæter representant og Olav Andersen hennes vararepresentant
 - I Nordland fylkeskommunes eldreråd er Inge Andersen Svonni representant og Betty Kappfjell hans vararepresentant.
 - I Oslo fylkeskommunes eldreråd er Ingrid Jåma representant og Roger Moen hennes vararepresentant.
- Trøndelag fylkeskommune har ikke etterkommet Sametingets eldreråds forslag og har ikke valgt noen samiske representanter i fylkeskommunens eldreråd.
- Det er beklagelig at Trøndelag fylkeskommunes eldreråd ikke har samisk representasjon siden Trøndelag er et stort fylke der det bor mange samer og uten samisk representasjon i eldrerådet, kommer ikke samiske folks synspunkter frem, og de mister sine medvirkningsmuligheter.

VR - 012/24:

Mearrádus

Lea váidalahtti ahte Trøndelága fylkkasuohkana vuorasolbmuidrádis ii leat sámi áirras, go Trøndelága lea stuora fylka gos áppet ollu sámit. Sámiid oainnut eai boađe ovdan go ii leat sámi áirras vuorasolbmuidrádis, ja nu masset mielváikkuhanvejolašvuoda.

Sámedikki vuorasolbmuidráddi bivdá Trøndelága fylkka lasihit sámi áirasa aktan várrelahtuin Trøndelága fylkka vuorasolbmuidráddái.

Sámedikki vuorasolbmuidrádi árvalus lea Sigbjørn Dunfjeld lahttun ja Nora Brandsfjell su várrelahttun

Vedtak

Forslag til vedtak

Det er beklagelig at Trøndelag fylkeskommunes eldreråd ikke har samisk representasjon siden Trøndelag er et stort fylke der det bor mange samer og uten samisk representasjon i eldrerådet, kommer ikke samiske folks synspunkter frem, og de mister sine medvirkningsmuligheter.

Sametingets eldreråd anmoder Trøndelag fylkeskommune om å supplere eldrerådet i Trøndelag fylke med en samisk representant med personlig vararepresentant.

Sametingets eldreråd forslag er Sigbjørn Dunfjeld som representant og Nora Brandsfjell som hans vararepresentant.

Forebyggende hjemmebesøk/Eastadeaddji ruovttugalledeapmi

14.05.2024 Vuorasiidráđi - Eldrerádet

Eastadeaddji vuorasolbmuid ruovttugalledeapmi

Vuorasolbmot lassánit ja lassánit Norggas ja ollu eará riikkain máilmmis. Lea ipmirdahtti ahte suohkanat rahčēt buriid fálddagaid láchimiin vuorasolbmuid geain leat fuolahusdárbbut go ollu suohkaniin eai leat dieđut iežaset suohkaniid ruovttusorru vuorasolbmuid dili birra. Juohke dárboohcan boahťa dego fáhkkestaga go suohkaniin lea leamaš váilevaš kártenbargu ja eai leat ráhkkanan dasa man ollu fuolahusdárbašeaddji vuorasolbmot leat vuordimis.

Mii diehtit ahte muhtin hárvē suohkanat Norggas leat čađahišgoahtán “eastadeaddji vuorasolbmuid ruovttugalledeami” juo mángalot jagi áigi dahje juo álgo 2000-logu rájes, muhto eanas suohkanat leat easka dál geahččaladdame dien ortnega.

“Eastadeaddji vuorasolbmuid ruovttugalledeapmi” galgá maid adnot dasa veahkkin ahte vuorasolbmot ožžot rávvaga mo sii guhkimus lági mielde beasašedje ruovttus orrut ja eaige dárbašivčče fárret fuolahusruovttuide. Lea hárvē ahte vuorasolbmuid leat viesut “eallinagistandard”;ris. Ovdamearkka dihte vuorasolbmot geain leat heitot juolggit orrot loktaviesuin, de sáhttet nevvojuvvot makkár rievdadandárbbut orrot leamen sin viesus ja makkár ruhtadanvejolašvuodát gávdnojit. Boarráset viesuin sáhttet leat nu baskkes uvssat ahte juvlastuoluin ii beasa čađa dahje basadanlatnja lea menddo unni juvlastullui dahje lasat alladat. Diekkár bárttiide dárbbahit vuorasolbmot ráđiid oažžut.

Jus olbmot heivehit iežaset viesuid iežaset návccaid ja dearvvašvuoda dillái, de helpe dat suohkaniid dan dáfus ahte eai dárbbat háhkat dárbašmeahttumiid eanet fuolahusvistiid.

Suohkanat mearridit dieđusge ieža makkár vugiiguin gulahallet ruovttusorru vuorasolbmuid, muhto ruovttugalledeapmi addá suohkaniidda buori gova vuorasolbmuid orrundili birra dan sadjái go bovdešii vuorasolbmuid sagastallamii muhtin kantuvrii suohkanviesus.

Forebyggende hjemmebesøk for eldre

Det blir flere og flere eldre i Norge og i mange andre land i verden. Det er forståelig at kommuner strever med å tilrettelegge for gode tilbud for eldre som har omsorgsbehov siden mange kommuner ikke har informasjon om kommunens hjemmeboende Eldres situasjon. Alle behovssøknader føles som om de kommer plutselig siden kommunene har hatt manglende kartlegging og ikke er forberedt på hvor mange omsorgstrengende eldre som er i anmarsj.

Vi vet at enkelte kommuner i Norge har satt i gang med “forebyggende hjemmebesøk for eldre” for flere titalls år siden eller i starten av 2000-tallet, men de fleste kommuner er først nå i gang med å prøve ut ordningen.

“Forebyggende hjemmebesøk for eldre” skal også brukes til å være til hjelp for eldre slik at eldre får veiledning for hvordan de lengst mulig kan bo i sine hjem uten å måtte flytte til omsorgsboliger. Der er sjelden at eldre har hus med livsløpsstandard. Hvis for eksempel noen eldre er dårlig til beins og bor i hus med flere etasjer, kan de få veiledning om husets ombyggingsbehov og hvilke finansieringsmuligheter som finnes.

I eldre hus kan det være så smale dører at rullestol ikke rømmes igjennom eller at det ikke er plass for rullestolen på badet eller at dørtersklene er for høye. Ved slike tilfeller har eldre behov for veiledning.

Dersom folk tilpasser sine boliger etter sine evner og helsetilstand, da avlaster de kommunen ved at kommunen ikke behøver å bygge unødvendig mange omsorgsboliger.

Kommunene bestemmer selvfølgelig selv hvilke metoder de bruker for kommunikasjon med hjemmeboende eldre,

men oppsøkende hjemmebesøk gir kommunen et godt bilde av eldres bosituasjon i motsetning til hvis eldre blir invitert til samtale på et møterom på kommunehuset.

VR - 013/24:

Mearrádus

Sámedikki vuorasolbmuidráđđi ávžžuhivččii suohkaniid atnit “eastadeaddji vuorasolbmuid ruovttugalledeami” reaidun oččodit suohkaniid buori ahkeustitlaš suohkanin.

Suohkaniid vuorasolbmuidráđit berrešedje váikkuhit suohkaniid buori gulahallama ruovttusorru vuorasolbmuiquin vai vuorasolbmot oččošedje dárbbášlaš neavvagiid mot sii oadjebasat beasašedje guhkimusat orrut ruovttuin ja suohkanat gerget bures ráhkkanit vuostáiváldit vuorasolbmuid dalle go sii eai birge šat iežaset ruovttuin.

Vedtak

Sametingets eldreråd anbefaler kommunene om å bruke “forebyggende hjemmebesøk for eldre” som redskap for utvikling av en god aldersvennlig kommune.

Kommunenes eldreråd bør påvirke kommunene til god kommunikasjon med hjemmeboende eldre slik at eldre får nødvendig veiledning for å kunne bo lenge trygt hjemme og kommunene får god tid til å planlegge å ta imot de eldre når de ikke lenger klarer å bo i sine hjem.

014/24

Aldersdiskriminering/Ahkevealaheapmi

14.05.2024 Vuorasiidráđđi - Eldrerádet

Ahkevealaheapmi

Norga galggašii leat ahkeustitlaš riika, muhto oaidnit ollu ahkevealaheami riikkas.

Digitála olggušteapmi lea hui oinnolaš ja beaivválaš váttisvuohtan ollu vuorasolbmuide. Nugo diehtit, de eaige leat nu ollu teknologalaš čovdosat sámegeielaide.

Dál galgá juohke dáfus nana digitála gelbbolašvuolta jus galggat omd. diŋgon busse-, toga dahje girdibileahta, ii dušše máksima ektui, muhto gávdnat goas obba mannet ge diet oktasajohtolatfievrrut. Máksit fertet maid dávjá app:ain. Jus báhkkogarttain dahje ruđain mávssát, de šaddet diŋgojunit divraseappot. Jus áiggut teáhterii dahje konsertii, de maid fertet vuollánit app;aid háhkat ja atnit.

Diŋgonreidun ferte leat jierbmetelefuvdna, Ipad dahje neahttafiellu dahje juo dihtor mat eai soaitte buot vuorasolbmuin olámmuttos. Earret buori digitála gelbbolašvuoda diŋgodettiin, de ferte maid vuorasolbmot leat buorre hoalda jus galgá deaivat daid unna boložiid, goit earenomážiid jierbmetelefuvdnas.

Dás ii suite namuhit buot vuorasolbmuid vealaheami, muhto vuollelis čuvvot moadde ovdamearkka. Go kredittgoarttain máksá omd oktasajohtolatbileahtaid, de čuovvu dábálaččat dan mielde mátkedáhkádus, muhto báhkkut leat dasa bidjan ahkemeari nu ahte vuorasolbmot šaddet gillát vejolaš ekonomalaš vahágiid iežaset mátkkiin. Mátkedáhkádusain lea maid muđui biddjon gáržžideapmi vuorasolbmuide.

Norggas lea 70-jagi ahkemearri biddjon ollu surggiin, omd. ámmatvirgevahátbuhtadussii, buohcanruhtadeapmái daidda geat ain leat bargguin ja biilaláigoheapmái alimus ahkemearri muhtin biilaláigofitnodagain, ja veahkkeduopmáriin diggái ii sáhte šat válljejuvvot ja muđui lea ollu vuorasolbmuid vealaheapmi bargoeallimis.

Aldersdiskriminering

Norge skal være et aldersvennlig land, men vi ser mye aldersdiskriminering i landet.

Møtesekretær:

Side 10 av 13

Digital utenforskap er godt synlig og en daglig vanskelighet for mange eldre. Som vi vet, er det heller ikke mange teknologiske løsninger på de samiske språkene.

Nå må man ha høy digital kompetanse dersom man for eksempel skal bestille buss-, tog- eller flybillett, og ikke bare i forhold til betalingen, men for å finne ut om rutetider for de forskjellige kollektivtransportmidlene. Ofte må man også betale med app. Dersom man betaler med bankkort eller kontanter, da blir ordrene dyrere. Dersom du skal på teater eller konsert, da må du også nedverdige deg til å installere flere app;er og bruke dem.

Bestillingsredskapet må være smarttelefon, Ipad eller nettbrett eller også datamaskin som kanskje ikke er tilgjengelig for alle eldre. Foruten en god digital kompetanse ved bestilling, må den eldre ha en god motorikk for å treffe de små knappene, spesielt på en smarttelefon.

Det er ikke mulig her å komme på alle tilfeller for diskriminering av eldre, men nedenfor nevnes noen få eksempler.

Når for eksempel billetter for kollektivtransport betales med kredittkort, er reiseforsikring vanligvis inkludert, men bankene har satt en øvre aldersgrense for gyldighet slik at eldre må lide eventuelle økonomiske skader på sine reiser. I reiseforsikringene for eldre er det ellers også satt begrensninger for erstatning.

I Norge er 70 år satt som en aldersgrense for flere sektorer, for eksempel yrkesskadeerstatning, sykepengeutbetaling for de som enda er i arbeid og øvre aldersgrense for leie av bil i enkelte bilutleiefirmaer, og ikke kan man velges som meddommer i retten og ellers er det mye aldersdiskriminering i arbeidslivet

VR - 014/24:

Mearrádus

Sámedikki vuorasolbmuidráđdi ávžžuha suohkaniid ja fylkkasuohkaniid vuorasolbmuidráđiid cuiggodit ahkevealaheami ja ávžžuhit suohkaniid ja fylkkaid suohkaniid doarjut ja ásahit ahkeustitlaš ortnegiid maidái sámi vuorasolbmuide.

Vedtak

Sametingets eldreråd utfordrer kommunenes og fylkeskommunes eldreråd om å kritisere aldersdiskriminering og utfordre kommuner og fylkeskommuner om å støtte og etablere aldersvennlige ordninger også for samiske eldre.

015/24

Postfordeling i Norge/Poastajuohkin Norggas

14.05.2024 Vuorrasiidráđdi - Eldrerádet

Boastajuohkin Norggas

Buot boastajuohkin dahje boastasirren Norggas lea muhtin hirbmat stuora visttis lulli Norggas Lørenskogas olggobealde Oslo. Olles visti lea 75 000 njealjehaskilomehtera stuoru golmma gearddis ja jurdda lea stuorrudit dan vel moaddelot duhát njealjádasmehteriin. Doppe leat birrasit 4 000 bargi. Dán jagi njukčamánu rájes heaittihuvvujedje dat guokte maŋemus boastasirrenterminála mat ledje davvi-Norggas, namalassii Romssas ja Bodeadjus ja oktiibuot 80 olbmo masse bargguideaset.

Válđoággan boastasirrema čohkkemii Lørenskogii lea okta oassi stáhta “ruoná molsun”-politihkas. Olbmuide lea váttis ipmirdit ahte gánnáha reivviid ja báhkaiddet sáddedit máŋggaid čuđiid miillaid ruoktot -

Møtesekretær:

Side 11 av 13

ovdan biillaiguin, togaiguin ja girdiiguin dálkkádatustitlaš ákkain.

Jurddašan jus omd. Sámediggi sáddešii čoahkkingohččuma boasttain munnje gii orun 50 mehtera eret Diehtosiiddas Guovdageainnus gos Sámedikki kantuvrrat leat, de sáddejuvvo dat boasta álggos boastabiillain Diehtosiiddas Guovdageainnu boastajuohkimii Remai, dasto boastabiillain Áltái, das sáddejuvvo viidáseappot juogo trailariin dahje soaitá girdiin Gardermoenii, das biillain Lørenskogii, doppe sirrejit boastta Guovdageidnui, boasta sáddejuvvo seamma geainnu fas Guovdageidnui ja Guovdageainnus Remas biddjo boasta mu boastaboksii. Sámedikki čoahkkingohččun lea vánddardan birrasiid 400 miilla ja ádjánan gosii vahku ovdal mun oaččun dan. In dieđe sáhtta go diet ipmirduvvot “ruoná molsun”-politihkkan ja dasa lassin ádjána boasta mihá guhkit go dalle go reiveboasta lávii nuppe beaivve juo ollet dohko gosa galggai.

Norggas leat ollu vuorasolbmot geat eai hálldaš e-boastta, Digiboasta dahje Altinn man čađa sáhtášedje oazžut reiveboastta, ja ollu vuorasolbmot eai máhte app;ain máksit reive- dahje báhkkaportto ja dakko bokte šaddet divrasit porto máksit boastakantuvrrain. Posten Norge olggušta earenoamážiid vuorasolbmot geain ii leat gelbbolašvuohta ođđáiigásaš digitála čovdosiidda. Sámediggi sáhtášii muhtin lágan duhtameahttucaalkámuša sáddet Posten Norgii.

Postsortering i Norge

All postfordeling eller postsortering skjer i en svært stor hall i Sør-Norge, i Lørenskog utenfor Oslo. Hele hallen er på til sammen 75000 m2 i tre etasjer, og planen er å utvide hallen med enda nær tyve tusen m2. Det er omkring 4000 ansatte der.

I mars i år ble de to siste postsorteringsterminalene som var i Nord-Norge, nemlig i Tromsø og Bodø, lagt ned og 80 ansatte mistet sine jobber.

Hovedbegrunnelsen for samling av postsorteringen til Lørenskog er statens “det grønne skiftet”-politikk. For folk er det vanskelig å begripe at det skal lønne seg å sende brev og pakker hundrevis av mil frem og tilbake både med biler, tog og fly med en klimavennlig begrunnelse.

Jeg tenker hvis for eksempel Sametinget skulle sende en møteinnkalling gjennom posten til meg som bor 50 meter unna Diehtosiida der Sametinget har sine kontorer, da sendes posten først med postbudbil fra Diehtosiida til “post i butikk” på Rema, der etter med postbudbil til Alta, der i fra med trailer eller fly til Gardermoen, der i fra med postbudbil til Lørenskog der posten sorteres til Kautokeino hvor på posten transporteres samme vei tilbake til Kautokeino og Rema legger min post i min postboks. Sametingets møteinnkalling har vandret ca. 400 mil og brukt nesten en uke på veien før jeg mottar den. Jeg tviler på at dette kan oppfattes for “det grønne skiftet”-politikk og i tillegg har brevet brukt mye lenger tid enn den gang brevpost kunne komme frem allerede neste dag.

I Norge er det mange eldre folk som ikke behersker e-post, Digipost eller Altinn som kunne ha vært brukt til forsendelse av brevpost, og mange eldre kan heller ikke betale brev- eller pakkeporto med “Posten app”;en og må derfor betale dyrere porto på postkontoret. Posten Norge diskriminerer eldre folk som ikke har kompetanse i nymotens digitale løsninger.

Sametinget kunne sende en “misfornøyd”-uttalelse til Posten Norge.

VR - 015/24:

Mearrádus

Ášši ságastuvvui.

Vedtak

Saken ble diskutert.

016/24

Deltakelse på samisk helsekonferanse i Tromsø/Oassálastit sámi dearvvašvuodákonferánsas

14.05.2024 Vuorrasiidráđi - Eldrerádet

Samisk helsekonferanse arrangeres i Tromsø 5. og 6. juni 2024 der temaet er følgearbeidet av Sannhet- og forsoningskommisjonen sin rapport. Representant fra Sametingets eldreråd bør delta på konferansen.

VR - 016/24:

Mearrádus

Laila Somby Sandvik oassálastá vuorasolbmuidráđi ovddas, ja sadjásaš lea Frank Bertheussen.

Vedtak

Laila Somby Sandvik deltar for eldrerádet på konferansen med Frank Bertheussen som vara.